

מסורת הש"ס

(א) וַיִּזְכֹּרְתָם(ב), (ג) וּמוֹסַפְתָּא פ"ג,א (ד) וּנְסַחֲדִין נב"א; (ה) וּמוֹסַפְתָּא פ"ג,א; (ו) וּפְרָה סוף פ"ג,א (ז) לַעֲלֵל ד, (ז) מְאֻרַע מְתַלָּא חַדִּישׁ פ"ק ח, (ח) וְדָן עג"א, (ט) וְעֵינִי מוֹסֵי יַעֲמֹת מוֹ: ד"ה וְהַתּוֹרָה, (י) וַיַּעֲמֹת עַבְדִּי: (י) וְעֵינִי מוֹסֵי יַעֲמֹת עַבְדִּי ד"ה אֵין מוֹסֵי קְדוּשֵׁין כַּט, ד"ה אַחֲמוּן:

תורה אור השלם

- שמע ישראל יי אליהו יי אהרן:

דברים ו ד

- וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ: דברים ו ו
- וְהָיִיתִם הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנִעְשִׂיתִם בְּכָל יוֹם וְיוֹל מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מִדִּוְרָה וּמִדִּוְרָה יָעִיר וְעִיר וַיְמִי הַפְּתִירִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹד מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְחָרָם לֹא יִסּוּף מִיָּדָעוֹ:
- אֲחֵרֵי ט כח בְּשֶׁר עֶרְלָתָהּ: דברים ו
- וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוּל בְּשֶׁר עֶרְלָתָהּ: דברים ו ב
- וְהָיָה הַחֹדֶשׁ עַל הַקָּטָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכֵסֶם בְּגָדָיו וְרִחֵץ בַּמַּיִם וְטָהַר בְּעֵרָה: מכבד יט יט
- זאת תורת זבח ואשר תצא מִמֶּנּוּ שִׁבְעַת יָדָע לְטַמְּאָהּ בָּהּ: דברים ו

- וּרְקִיָּא טו לב קַל הַשִּׁשְׁבָּק אֲשֶׁר חֹשֶׁבֶק עָלָיו כִּי יָמִי זִבְחָה כְּמִשְׁכַּב בְּרִיתָהּ וְיִהְיֶה לָּהּ וְכָל הַכְּבִילִי אֲשֶׁר תִּשָּׁב עָלָיו טָמֵא וְיִהְיֶה בְּטָמְאָת בְּרִיתָהּ: וּרְקִיָּא טו כו

גלות הש"ס

תוס' ל"ח וואו שובלין וכו' וגם צא שובליה לאחרית. ע"י חגיגה דף טג ע"א מוס' ד"ה עשאוהו: בא"ד דאי לפני התואה היאך מותר לשבול ביוח"ט. ע"י שנת דף ק"א ע"א מוס' ד"ה לא סיד:

הגהות הב"ח

- גמ' לא מצי טעלה משום דמצי כנ: (ב) תוס' ד"ה ולא טובלין וכו' הוה וזוהי וטמא מת טובלין כדרכן ביום הכפורים ר' יוסי אומר:

מוסף רש"י

ולשנותה ביום. וכו' לנס שהיו ועשקין עיני נרמן ווס וילעל (כענין ד.)

הקורא למפרע פרק שני מגילה

לעולם ר' יהודה. ואפי' למתחילה מכשיר ומתני' רבי יוסי היא ואפי' דיעבד לא: **והאי.** דתורם למתחילה ר' יהודה: **והאי.** דברהמ"ו: **דרכיו.** משמו של ר' אלעזר בן עזריה אמרה שזריך להשמיט והאי לישנא משמע למתחילה אכל דיעבד לאשמועינן הא פלוגמא דר' יהודה ור"מ: **אפי' סימא ר' יהודה.** דלאמר

בק"ש ילא דיעבד אין למתחילה לא ומתני' נמי למתחילה הוא דפסלה לתרש ור' יהודה היא והך דברכת המזון נמי ר' יהודה היא ודקשיא לך הא דיהודה בריה דר' שמעון בן פזי מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי ר"מ היא דמכשר למתחילה: **מן המסיר.** ר' יהודה שקרית לפניו הוא הממיר את הקטן ואין לך להציא ראייה ממנו שהרי רבים חולקין עליו: **מתני' ולא טובלין.** משיגיע שביעי לזב ולטמא מת אין אומרים

משחשיכה בכניסת שביעי ראו לטבול א"ע^א ללילה תחילת יום היא הכא יום צעין אכל משעבר היום מותר לטבול צלילה. ובגמרא יליף לה כולסו: **וכן שומרת יום כנגד יום.** בגמרא מפרש מאי שנא דנקט להא מו בזאפי נפשה הא תנא ליה אין טובלין: **עד הני החמה.** שי"א מספק לילה: **וכון שעשו כו'.** דמעלות השחר יממא הוא אכל לפי שאין הכל בקיאים בו לריכין להמתין עד הני החמה: **גמ' כי קפני.** עד שמהא ויה"ה לזב וזה: ה"ג **פשיטא מאי שנא שומרים יום כנגד יום כו': שומרים יום כנגד יום.** לאחר שכלו שבעה ימי נדה נכנסין י"א יום הקרייין ימי וזה שאם מראה בזה ג' ימים ולפזין הכי היא וזה וטעונה ספירת שבעה וקרנן ואם מראה יום אחד שומרת יום למחרת וטובלת. ומקראי יליף לה בתורת כהנים^א ומיייתי לה צשמעתא בתרייתא^א דמסכת נדה^א: **סויה.** הך ראייה של זב וזה כראיה ראשונה של זב דליתקש לזעל קרי דכתיב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע והיינו ראייה ראשונה ואשר תלא ממנו שכבת זרע היינו צעל קרי: **משום דקפני יהי** גרסינן. כל ימי זוב טומאתא כמשכז נדהא יהיה לה והך קרא צראיית שומרת יום כנגד יום קאי מרבוי כל ימי דרשינן לה במסכת נדה (דף עג.)

ואמרינן התם יהיה לה מלמד שסופרת אחד לאחד קצת מיום המחרת. הלכך צלילה מיתה טבול דעצדה קצת שימור: קמ"ל הכפורים וז"ל שקיבל ההוא מקטן או בשוגג או שעבר והזה: **דכתיב** **וביום השמיני ימו'.** קשיא דצפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא (שנת דף קלב. וסס) דריש האי קרא לומר אפילו בשבת ומנא שמונת ימים דריש ולא צלילה ומניא התם כוותיה דרבי יוחנן וי"ל דהכא מיימי הדרשה הפשוטה ויתר כראיית נגעים^א והקשה ה"ר אפרים כיון דמילה אינה צלילה אם כן היא מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות ממנה וא"כ קשיא למה לי צפ"ק דקדושין (דף כט. וסס) קרא דלזוהי לומר דלשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמיינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא דמנא ושמחה והקהל דלית בזה כרת ומנייניה ממעטינן נשים אכל מילה שיש בה כרת ונכתמו עליה שלש עשרה צרימות הוה אמיינא דמחייב בזה נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא צומנא וכמאן דלאמר^א דנוהגין בין ציוס בין צלילה^א :

מאי שנא שומרת יום כנגד יום וכו'. אי ולא טובלין דלעיל מיירי בטצילת אדם אחי שפיר דצעי מאי שנא שהזכיר בפני עצמה אכל אי איירי בטצילת אזוב צריך לפרש הכי מאי שנא שהזכיר שומרת יום לומר שהיא ציוס מכל שאר חייבי טצילות: **ספירה**

שומרת יום כנגד יום כגון שראתה ב"א יום שבין נידה לנידה שהן ימי זביה, הדין לישב שלא תגע בדבר ולא תטהר למחר יום כולו^א ואם לא ראתה בו דם טובלת ביום שלישי^א לראייתה משתינן חתמה וטהורה אבל קודם שתנחן החמה לא. **ירושלמי** כל חייבי טבילות ביום, נידה ויולדת טבילתן בלילה. נידה שעובר זמנה, פירוש אחר שבעת ימים לנידה דאורייתא או אחיו^אן) שבעה נקיים (ו)ולספק זבה, טובלת בין ביום בין בלילה. דרש ר' חייא בר בא לצוריא, נידה שעובר זמנה טובלת אפילו ביום. תמן אמרו אפילו עובר זמנה לא, מפני חמותה ומפני כלתה. אשה משל בן^את רבותיהו ראוה טובלת כדרכה ביום ואמרו עוברת זמן איתה. נידה שנאנסה וטבלה ר' שמי בשם רב טהורה לביתה וטמאה לטהרות. ר' אליעזר משום ר' תינא טמאה בין לביתה בין לטהרות. שנאמר וכבס שנית וטהר, מה הראשונה לדעת שנאמר וצוה הכהן וכבסו, אף שנייה לדעת.

ב.

ולא מובליין ולא מוין אלא ביום. קשיא דהתמן במסכת פרה (פ"ג משנה י"א) אין טובלין האזוב צלילה ומזין ציוס אכל הוא עצמו טובל צלילה ומזין עליו ציוס והכא אמרינן דצריך לטבול ציוס ופר"ת דשמי טבילות הן אחת לפני ההואה כדי לקבל ההואה ואותה היא צלילה כדמתן במסכת

יצמות (דף מו:.) ואחת לאחר ההואה והיינו היאך דכתיבא בקרא וההיא היא ציממא והכי נמי משמע פ"צ דכרימות (דף ט.) דליכא טצילה לפני ההואה דקאמרינן מה אצותיכס לא נכנסו לצרית אלא צמילה ועצילה והרנאת דמים והרנאת דמים נפקא לן מויזרוק את הדם ועצילה נפקא לן משום דגמיירי דאין הואה צלא טצילה לפניה כדי לקבל ההואה והזאת פרה במקום אותה הואה עומדת ואם כן צריך טצילה לפניה^א וגם צריך טצילה לאחריה דהא צספרי קמני שאם הקדים טצילה להואה לא עשה ולא כלום אלאנא שיש טצילה לאחר ההואה כדמשמע התם ואחת קודם ההואה כדמשמע שמוכיר טצילה לפני ההואה ומ"מ קשה הכא צלחה טצילה מייירי אי טצילה דלפני ההואה כדמשמע אי טצילה דלפני ההואה מפיא איריא משום דליתקש היום מותר לטבול ליה משום דהויא לאחר ההואה ואינה אלא ציוס ולמעוטי לילה שלאחר ההואה דהיינו ליל שמיני לא איזטריך דמיון דעבר שביעי פשיטא דמותר לטבול צלל עת שירנה וגם רש"י פירש כן דמשעבר היום מותר לטבול צלילה לכן נראה כפירוש ריב"א דהכא מייירי בטצילת אזוב דהויא ציממא כדמתן במסכת (פרה שס) ולהכי נקט טובלין ואח"כ מזין והי"נ משמע דירושלמי דמיייתי קרא דוטבל והזה למדרשא דליתקש טצילה לטבול והיינו טצילת אזוב^א ומיהו קשה לר"י דהא אמר צלשהי מסכת יומא^א (דף פח.) הוה והזה וטמא מת (ב) טצילתן ציוס ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטבול פירוש אחר שהתפלל תפלת המנחה דתפילת נעילה יכול הוא לאומרה צלילה ופשיטא דהיינו ציוס שלאחר ההואה^א דאי לפני ההואה היאך מותר לטבול ציוס הכפורים אם משום דטצילה צומנה מצוה מכל מקום ההואה היא שצות כדלאמר פרק אלו דברים

(פסחים דף סה:) והיאך יכול לעשות ואם תפרש שהוה מאתמול ועכשיו הוא טובל בשמיני אין זו טצילה צומנה ולא דחיא יום הכפורים וז"ל שקיבל ההואה מקטן או בשוגג או שעבר והזה: **דכתיב** **ה"ר אפרים** כיון דמילה אינה צלילה אם כן היא מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות ממנה וא"כ קשיא למה לי צפ"ק דקדושין (דף כט. וסס) קרא דלזוהי לומר דלשה אינה חייבת למול תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא היא וי"ל דאי לאו אותו הוה אמיינא דהאי דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא היינו היכא דליכא כרת דומיא דמנא ושמחה והקהל דלית בזה כרת ומנייניה ממעטינן נשים אכל מילה שיש בה כרת ונכתמו עליה שלש עשרה צרימות הוה אמיינא דמחייב בזה נשים למול את בנייהו קמ"ל אותו דלא אי נמי למילה שלא צומנא וכמאן דלאמר^א דנוהגין בין ציוס בין צלילה^א :

מאי שנא שומרת יום כנגד יום וכו'. אי ולא טובלין דלעיל מיירי בטצילת אדם אחי שפיר דצעי מאי שנא שהזכיר בפני עצמה אכל אי איירי בטצילת אזוב צריך לפרש הכי מאי שנא שהזכיר שומרת יום לומר שהיא ציוס מכל שאר חייבי טצילות: **ספירה**

שומרת יום כנגד יום כגון שראתה ב"א יום שבין נידה לנידה שהן ימי זביה, הדין לישב שלא תגע בדבר ולא תטהר למחר יום כולו^א ואם לא ראתה בו דם טובלת ביום שלישי^א לראייתה משתינן חתמה וטהורה אבל קודם שתנחן החמה לא. **ירושלמי** כל חייבי טבילות ביום, נידה ויולדת טבילתן בלילה. נידה שעובר זמנה, פירוש אחר שבעת ימים לנידה דאורייתא או אחיו^אן) שבעה נקיים (ו)ולספק זבה, טובלת בין ביום בין בלילה. דרש ר' חייא בר בא לצוריא, נידה שעובר זמנה טובלת אפילו ביום. תמן אמרו אפילו עובר זמנה לא, מפני חמותה ומפני כלתה. אשה משל בן^את רבותיהו ראוה טובלת כדרכה ביום ואמרו עוברת זמן איתה. נידה שנאנסה וטבלה ר' שמי בשם רב טהורה לביתה וטמאה לטהרות. ר' אליעזר משום ר' תינא טמאה בין לביתה בין לטהרות. שנאמר וכבס שנית וטהר, מה הראשונה לדעת שנאמר וצוה הכהן וכבסו, אף שנייה לדעת.

עין משפט

נר מצוה

לו א טוש"ע א"ח סימן תפס עקיף א:
לו ב מ"י פ"א מהלכות מילה הלכה ח סגמ עשין כח טוש"ע י"ד סי' רכס עקיף א:
לח ג מ"י פ"א מהלכות מקואות הלכה ו סגמ עשין רמח:
לז ד מ"י פ"יא מהל' פרה אלוהה הלכה א סגמ עשין רנב:
מ ב מ"י פ"ו מהלכות אסורי ביאה הלכה ט סגמ לאוין קאי ועשין רמג טור י"ד סימן קסג:

רבינו חננאל

וּפְרָקִינָן לַעֲרֵל מִתְּרוּוּיָהּ ר' יהודה היא והא דתני חרש תורם למתחילה דידיה, ומתניתין דאוקימנא דאיפכד והא דתני ואם בריך יצא תני לה ר' יהודה משמיה רביה. דתניא ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך להשמיט לאוננו שנאמר שמע ישראל, השמע לאונריך למתחילה מה שאתה מוצא מפין. ר' מאיר אומר כשהוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך, אחר כוונת הלב הן הן הדברים, כלומר אין צריך להשמיט ואפילו לא הוציא הדברים מפיו אלא בריך בלבד יצא. והרי אוקימנא למתניתין ר' יהודה למתחילה לא יקרא החרש ודאיפכר אם קרא יצא. וכן אם בריך בלבד למתחילה לא, אבל בדיעבד יצא. והא דתני חרש תורם למתחילה ר' מאיר היא. תניא אמר ר' קטן הייתי וקראתיה למעלה מר' יהודה (וכו'). אמרו חזא דקטן הייתי ואין עדות מקטן. ועוד ר' יהודה שקרית למעלה ממנו מכשיר הוא ואין מביאין ראיה מן המתיר. וקיימא לן כלישנא בתרא דרב יוסף דאמר (בבבכות טו, ב) מחלוקת בקריית שמע אבל בשאר מצוות דברי הכל יצא. ואמר רב חסדא אמר ר' שילא הלכתא כר' יהודה. ועוד אמר הלכתא כר' יהודה שאמר משום ר' אליעזר בן עזריה. הילכך למתחילה לא מוקמינן חרש מדבר ואינו שומע למפרט על שמע ולבדך ברכת המזון ואי עבר שפיר דמי. **ירושלמי** ר' יוסי אומר כתיב והאונת למצותי, השמע לאונריך מה שאתה מוצא מפין. בר קפרא אמר צריך לקרואה בפני הנשים והקטנים שאף הן היו בספק נפשות. **[מתני']** אין קורין את המגילה אלא ביום, שנאמר והימים האלה נזכרים ונעשים וגו', ביום ולא בלילה. והני מילי בקריאה של יום, כדקתני ולשנותה ביום. ולא מוהליך, דכתיב וביום השמיני ימול. ולא טובלין ולא מזין, דכתיב והזה השחור על הטמא ביום השלישי, ואיתקש טבילה להזאה שנאמר והזה ורחץ. אלו כולן וכן

^[1] ע"י מה ע"כ ובתמטה טעלה ביום נלחמיו כ' וי"ע